

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
พ.ศ. ....

หลักการ

ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

เหตุผล

โดยที่กฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว มีบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมแก่กาลสมัย และไม่สอดคล้องกับสภาพการประกอบการเกษตรกรรม ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงสมควรยกเลิกกระบวนการในการจัดทำคันและคูน้ำ และเนื่องจากการจัดทำคันและคูน้ำมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีน้ำใช้อย่างเพียงพอในการประกอบการเกษตรกรรม อันเป็นการสอดคล้องกับการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จึงสมควรปรับปรุงใหม่ ให้เป็นการดำเนินการในรูปแบบการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมโดยนำแนวทางบางส่วนของ การจัดรูปที่ดินมาใช้ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงกับระบบชลประทาน เพื่อที่จะทำให้สามารถวางแผนการแพร่กระจายน้ำให้ได้ทั่วถึงทุกพื้นที่เกษตรกรรม และจัดระบบการบริหารจัดการน้ำให้ได้ประโยชน์สูงสุด รวมทั้งส่งเสริมให้เจ้าของที่ดินผู้ประกอบการเกษตรกรรม เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและบริหารจัดการ ซึ่งจะเป็พื้นฐานในการดำเนินการจัดรูปที่ดินในระยะต่อไปได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ สมควรปรับปรุงกระบวนการในการจัดรูปที่ดิน เพื่อการเกษตรกรรมให้สามารถดำเนินการได้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยลดขั้นตอนการดำเนินการ ตามกฎหมายปัจจุบัน ซึ่งเป็นอุปสรรคแก่การจัดรูปที่ดิน และกำหนดมาตรการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อผลักดันให้เกิดการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร รวมทั้งส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความมั่นคงยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

การรับโอนสิทธิในที่ดิน การให้เช่าซื้อที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน ตลอดจนการจัดเขตที่ดินสำหรับอยู่อาศัย

“การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม” หมายความว่า การให้มีคูส่งน้ำหรือทางระบายน้ำจากระบบชลประทานหรือแหล่งน้ำอื่นใดเพื่อลำเลียงและแพร่กระจายน้ำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดและทั่วถึง รวมทั้งการจัดสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และการปรับระดับพื้นที่ดินเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์แก่การเกษตรกรรม

“เกษตรกรรม” หมายความว่า การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การประมง และเกษตรกรรมอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนด

“เขตโครงการจัดรูปที่ดิน” หมายความว่า เขตที่ดินที่มีประกาศกำหนดให้เป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

“คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด” หมายความว่า คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกรุงเทพมหานครด้วย

“ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น

“เจ้าของที่ดิน” หมายความว่า ผู้มีสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน และให้หมายความรวมถึงผู้ครอบครองที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมายด้วย

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมชลประทาน

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงและประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละกระทรวง

กฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
คณะกรรมการจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๖ ให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมชั้นคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง” ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทางหลวง อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน อธิบดีกรมวิชาการเกษตร อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ผู้แทนกระทรวงการคลัง อัยการสูงสุด ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นกรรมการ และกรรมการอื่นอีกไม่เกินเจ็ดคนซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้ง และให้หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๗ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดินตาม มาตรา ๓๕ ใช้บังคับในบริเวณใดในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประจำกรุงเทพมหานครชั้นคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการจัดรูปที่ดิน กรุงเทพมหานคร” ประกอบด้วยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นประธานกรรมการ ปลัดกรุงเทพมหานคร เกษตรกรุงเทพมหานคร เจ้าพนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร ผู้แทนกรมชลประทาน ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน ผู้แทนกรมส่งเสริมสหกรณ์ ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง หัวหน้าเขตท้องที่ที่มีการจัดรูปที่ดิน และผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นกรรมการ และกรรมการอื่นอีกไม่เกินห้าคน ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งจากเจ้าของที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน และให้หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง เป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๘ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดินตาม มาตรา ๓๕ ใช้บังคับในบริเวณใดในจังหวัดใดแล้ว ให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประจำจังหวัดชั้นคณะหนึ่งในจังหวัดนั้น เรียกว่า “คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด” ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ ปลัดจังหวัด อัยการจังหวัด เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด เกษตรจังหวัด สหกรณ์จังหวัด พัฒนาการจังหวัด ผู้แทนกรมชลประทาน ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน ผู้แทนกรมทางหลวง ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร นายอำเภอและปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ในท้องที่ที่มีการจัดรูปที่ดิน และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในพื้นที่เขตโครงการจัดรูปที่ดิน

อยู่ในเขตการปกครอง แต่ไม่รวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเลือกกันเองไม่เกินห้าคน เป็นกรรมการ เว้นแต่เขตโครงการจัดรูปที่ดินใดมีผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เกินห้าคนให้ทุกคนเป็นกรรมการ และกรรมการอื่นอีกไม่เกินห้าคนซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งจากเจ้าของที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน และให้หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

ในกรณีที่เขตสำรวจการจัดรูปที่ดินครอบคลุมที่ดินสองจังหวัดขึ้นไป รวมอยู่ในเขตโครงการเดียวกัน คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางอาจกำหนดให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดแห่งหนึ่ง ทำหน้าที่ครอบคลุมทั้งโครงการก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด นายอำเภอและปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอในจังหวัดอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นกรรมการด้วย สำหรับผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการเลือกกันเองระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งที่อยู่ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

การเลือกผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด

มาตรา ๙ ให้กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา ๖ มาตรา ๗ หรือมาตรา ๘ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี

ในกรณีที่กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระหรือในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบวาระในวาระหนึ่ง หากยังมีได้แต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการใหม่

กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการอีกได้

มาตรา ๑๐ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๙ กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา ๖ มาตรา ๗ และมาตรา ๘ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) รัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ
- (๔) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๑ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนที่หนึ่งหรือคนที่สอง ตามลำดับ เป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๒ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไป ซึ่งกิจการของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางและสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) พิจารณาจัดทำแผนการจัดรูปที่ดินแห่งชาติตามมาตรา ๑๕
- (๒) กำหนดนโยบายในการวางโครงการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในท้องที่ต่าง ๆ และแผนการดำเนินงาน
- (๓) พิจารณาเสนอรัฐมนตรีเพื่อออกประกาศกำหนดแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม
- (๔) กำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม
- (๕) กำหนดนโยบายในการวางโครงการจัดรูปที่ดินในท้องที่ต่าง ๆ และแผนการดำเนินงาน
- (๖) พิจารณาเสนอรัฐมนตรีในการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๓๕
- (๗) พิจารณาการดำเนินการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน
- (๘) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับการจัดซื้อที่ดิน หรือการเวนคืนที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๓๘
- (๙) กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดทำแผนผังการจัดแปลงที่ดิน ระบบชลประทานและการระบายน้ำ การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน การแลกเปลี่ยน การโอน การรับโอนสิทธิในที่ดิน การให้เช่าซื้อที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

(๑๐) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินราคาที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

(๑๑) ให้ความเห็นชอบในงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดเสนอ

(๑๒) ให้ความเห็นชอบในการกำหนดที่ดินตอนใดเป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะตามมาตรา ๓๗

(๑๓) วินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับปัญหาการจัดรูปที่ดินตามคำร้องหรือคำอุทธรณ์ของเจ้าของที่ดิน หรือบุคคลผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๔๔ และมาตรา ๕๐

(๑๔) วางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางและสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด

(๑๕) วางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน การเบิกจ่ายเงิน และการเก็บรักษาเงินของกองทุนจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๖๖ โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

(๑๖) ดำเนินกิจการอื่นที่เกี่ยวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๓ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีการสำรวจบริเวณที่ดินที่เห็นสมควรจะกำหนดเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

(๒) ประเมินราคาที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

(๓) จัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินแต่ละโครงการเพื่อเสนอคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง

(๔) พิจารณาวางแผนผังการจัดแปลงที่ดิน ระบบชลประทานและการระบายน้ำ การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน การแลกเปลี่ยน การโอน การรับโอนสิทธิในที่ดิน การให้เช่าซื้อที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

(๕) ดำเนินการสอบสวนและวินิจฉัยคำร้อง ประนีประนอมหรือไกล่เกลี่ยการจำนองหรือการขายฝาก ตามมาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๖

(๖) ดำเนินการเกี่ยวกับการเงินและการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินตามระเบียบหรือข้อบังคับ หรือมติของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง หรือตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมาย

(๗) วางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการเปิดหรือปิดประตูกักน้ำ หรือ สิ่งอื่นที่ใช้ในการบังคับน้ำเข้าสู่ที่ดินของเจ้าของที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

(๘) ดำเนินกิจการอื่นที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ของการจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๑๔ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือคณะกรรมการจัดรูปที่ดิน จังหวัดมีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาหรือวิจัย หรือปฏิบัติการอย่างหนึ่ง อย่างใดแทน หรือตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด มอบหมาย และให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๑ มาใช้บังคับแก่การประชุมของอนุกรรมการ โดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางจัดทำแผนการจัดรูปที่ดินแห่งชาติ ประกอบด้วย แผนการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และแผนการจัดรูปที่ดิน โดยแสดงภาพรวม การพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเกษตรกรรมทั้งประเทศโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของพื้นที่ องค์ประกอบทางสังคม และการพัฒนาของท้องถิ่น การกำหนดให้มีแนวทางการจัดสรรน้ำ การจัดการพื้นที่รับน้ำ การจัดสาธารณูปโภค การพัฒนาที่ดิน การอนุรักษ์ดินและน้ำ การป้องกัน อุทกภัย การส่งเสริมการผลิต การขนส่งและการจำหน่ายผลิตผลการเกษตร และการคุ้มครอง พื้นที่เกษตรกรรมในเขตพื้นที่นั้น รวมทั้งแนวทางการประสานความร่วมมือของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบชลประทาน การดูแลแหล่งน้ำ การบริหารและพัฒนาที่ดิน และการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรกรรม

ในการดำเนินการจัดทำแผนการจัดรูปที่ดินแห่งชาติตามวรรคหนึ่ง ให้สำนักงาน จัดรูปที่ดินกลางประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีความเห็นชอบในการวางแผน ร่วมกัน สำหรับแนวทางการจัดสรรน้ำต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับโครงการจัดระบบ การชลประทานด้วย

แผนการจัดรูปที่ดินแห่งชาติตามวรรคหนึ่ง อาจจัดทำเป็นแผนตาม ช่วงเวลาและตามพื้นที่ที่เห็นสมควรดำเนินการก็ได้ และในกรณีที่มีความจำเป็นอาจทบทวน เพื่อเปลี่ยนแปลงแผนนั้นได้

ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเสนอแผนการจัดรูปที่ดินแห่งชาติต่อ คณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นชอบแล้วให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนนั้น

หมวด ๒
สำนักงานจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๑๖ ให้จัดตั้งสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางขึ้นในกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม การจัดรูปที่ดิน ปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด และมีหน้าที่ควบคุม สำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีหัวหน้าสำนักงาน จัดรูปที่ดินกลางเป็นผู้รับผิดชอบบริหารราชการสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางทำหน้าที่เป็นสำนักงานจัดรูปที่ดินกรุงเทพมหานครด้วย

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่มีความจำเป็น ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศใน ราชกิจจานุเบกษาจัดตั้งสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดขึ้น โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ จัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดินตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง และคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดกำหนด

ในกรณีที่เขตโครงการจัดรูปที่ดินมีพื้นที่คลุมที่ดินในเขตของสองจังหวัด ขึ้นไปรวมอยู่ในเขตโครงการเดียวกัน คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางจะมอบหมายให้ สำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดใดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการจัดรูปที่ดินตลอดเขตโครงการนั้น ก็ได้ ไม่ว่าจะมิสำนักงานจัดรูปที่ดินในจังหวัดที่เกี่ยวข้องนั้นหรือไม่

มาตรา ๑๘ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรมชลประทานมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) มีทรัพย์สินสิทธิต่าง ๆ ถือกรรมสิทธิ์ ครอบครอง จัดให้ได้มา ซื้อ เช่า เช่าซื้อ กู้ยืม จัดสรร จำหน่าย จำนอง จำนำ ทำการแลกเปลี่ยน รับโอน รับโอนสิทธิการเช่า หรือสิทธิการเช่าซื้อ ด้วยประการใด ๆ ซึ่งที่ดินหรือทรัพย์สินอื่น

(๒) ให้กู้ ให้ยืม ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ให้สินเชื่อ รับจำนอง รับจำนำ โอน โอนสิทธิ การเช่าหรือสิทธิการเช่าซื้อ ด้วยประการใด ๆ ซึ่งที่ดินหรือทรัพย์สินอื่น

มาตรา ๑๙ บรรดาที่ดินหรือทรัพย์สินอื่นที่ได้มาโดยประการใด ๆ ตามพระราช บัญญัตินี้ หรือได้มาโดยการเวนคืนตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการจัดระบบน้ำ เพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดินโดยเฉพาะ และให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินของกรมชลประทาน และให้กรมชลประทานมีอำนาจดำเนินการโอนไปยังเอกชนได้

คุณสมบัติของเอกชนผู้มีสิทธิขอรับโอน ตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีการ ขอรับโอน และการโอนให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๓
การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางได้พิจารณาเห็นสมควรให้มีการจัดการลำเลียงน้ำจากคลองชลประทาน หรือแหล่งน้ำอื่นใดไปใช้เพื่อประโยชน์ในพื้นที่ใดที่เหมาะสมแก่การเกษตรกรรมได้อย่างทั่วถึง และเป็นพื้นที่ที่ยังมิได้ประกาศเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้เสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อออกประกาศกำหนดแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในเขตพื้นที่นั้น ประกาศดังกล่าวให้มีแผนที่สังเขปแสดงเขตท้องที่ที่จะสำรวจไว้ด้วย

มาตรา ๒๑ ภายในแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา ๒๐ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในที่ดินของบุคคลใดเพื่อทำการสำรวจพื้นที่ในการจัดทำคูส่งน้ำทางระบายน้ำ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้ลำเลียงน้ำหรือกักน้ำ และการอื่นที่จำเป็นแก่การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

(๒) ทำเครื่องหมายใด ๆ โดยปักหลัก ขุดร่องแนว หรือสร้างหมุดหลักฐาน ในที่ดินของบุคคลใด เพื่อเป็นแนวเขตในการดำเนินการ

(๓) ขุดดิน ตัดรานกิ่งไม้ และกระทำการอย่างอื่นแก่สิ่งกีดขวางได้เท่าที่จำเป็นในการเข้าไปในที่ดินของบุคคลใดเพื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแจ้งให้เจ้าของที่ดินได้ทราบล่วงหน้าตามสมควร และต้องระมัดระวังให้กระทบกระเทือนการใช้ประโยชน์ของเจ้าของที่ดินน้อยที่สุด ในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่พืชผล หรือสิ่งปลูกสร้าง เกินสมควรแก่เหตุ ให้เจ้าของที่ดินได้รับค่าสินไหมทดแทนตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๒๒ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการจัดให้มีการประชุมเจ้าของที่ดินที่ประกอบการเกษตรกรรมในพื้นที่ภายในแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม เพื่อคัดเลือกกันเองเป็นคณะกรรมการชุมชนในการทำหน้าที่เป็นผู้แทนของเจ้าของที่ดินในเขตพื้นที่นั้น

วิธีการคัดเลือกและจำนวนกรรมการในคณะกรรมการชุมชน ให้เป็นไปตามความตกลงกันเองของเจ้าของที่ดินที่มาประชุม

ในกรณีที่มิอาจเรียกประชุมเจ้าของที่ดินหรือไม่อาจคัดเลือกคณะกรรมการชุมชนได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แต่งตั้งเจ้าของที่ดินตามจำนวนที่เห็นสมควรเป็นคณะกรรมการชุมชน

มาตรา ๒๓ ให้คณะกรรมการชุมชนมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในการกำหนดแนวเขตคูส่งน้ำ ทางระบายน้ำ สิ่งอื่นใดที่ใช้ลำเลียงน้ำหรือกักน้ำ ประตูละบายน้ำหรือกักน้ำ ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา หรือการอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการจัดการน้ำอย่างทั่วถึงและพอเพียงสำหรับพื้นที่ประกอบการเกษตรกรรม โดยต้องเป็นไปตามความต้องการและความยินยอมของเจ้าของที่ดินในแนวเขตที่ประกาศตามมาตรา ๒๐

ในการจัดทำข้อเสนอแนะตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการชุมชนประสานงานกับพนักงานเจ้าหน้าที่ และทำความเข้าใจรวมทั้งสอบถามความคิดเห็นเจ้าของที่ดินตามวรรคหนึ่ง

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ช่วยเหลือและให้คำแนะนำ ชี้แจงข้อมูล และเสนอแนะวิธีการจัดระบบการลำเลียงและแพร่กระจายน้ำ การจัดสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และการอื่นที่จำเป็นต่อคณะกรรมการชุมชน และเป็นผู้จัดทำแผนผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม เพื่อเสนอต่อสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง

การกำหนดแนวเขตคูส่งน้ำ ทางระบายน้ำ สิ่งอื่นใดที่ใช้ลำเลียงน้ำหรือกักน้ำ หรือประตูละบายน้ำหรือกักน้ำ ต้องคำนึงถึงการลำเลียงและแพร่กระจายน้ำให้แก่เจ้าของที่ดินทุกรายที่ประสงค์จะใช้น้ำเพื่อการประกอบการเกษตรกรรม การอำนวยความสะดวกในการขนส่งผลิตผลการเกษตร ทั้งนี้ การกำหนดแนวเขตดังกล่าวให้พิจารณาจัดวางไปตามแนวขอบเขตของพื้นที่เดิมให้ได้มากที่สุด และต้องมีให้เจ้าของที่ดินรายใดต้องรับภาระเกินสมควรแก่เหตุ

มาตรา ๒๔ เมื่อสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางได้พิจารณาเห็นชอบกับแผนผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในพื้นที่ใดแล้ว ให้เสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อประกาศแนวเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม โดยประกาศดังกล่าวต้องแสดงแผนผังที่ดินที่อยู่ภายในแนวเขตไว้ด้วย

มาตรา ๒๕ เมื่อได้มีประกาศแนวเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามมาตรา ๒๔ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินภายในแนวเขตตามประกาศนั้นได้เป็นการชั่วคราว เพื่อก่อสร้างหรือดำเนินการอื่นใดที่จำเป็นแก่การจัดให้มีคูส่งน้ำ ทางระบายน้ำ สิ่งอื่นใดที่ใช้ลำเลียงน้ำหรือกักน้ำ ประตูละบายน้ำหรือกักน้ำ ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และการอื่นที่จำเป็นแก่การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และให้บรรดาสິงก่อสร้างที่จัดให้มีขึ้นเป็นกรรมสิทธิ์ของกรมชลประทาน

ในการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้จัดทำแผนผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางเห็นชอบ ปิดประกาศไว้ในบริเวณชุมชนที่อยู่ในเขตการจัดระบบน้ำตามที่เห็นสมควร และหากมีกรณีจำเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่

อาจเปลี่ยนแปลงแผนผังดังกล่าวได้ตามความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่หรือเพื่อประโยชน์ในการก่อสร้างได้ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากหัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางแล้ว

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๑ วรรคสองมาใช้บังคับแก่การเข้าไปในที่ดินหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

มาตรา ๒๖ เพื่อประโยชน์แก่สาธารณะ ในการลำเลียงน้ำให้แก่ผู้ประกอบการเกษตรกรรมได้ใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึง เจ้าของที่ดินภายในประกาศแนวเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมต้องยินยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำคูส่งน้ำ คันของคูส่งน้ำ ทางระบายน้ำ สิ่งอื่นใดที่ใช้ลำเลียงน้ำหรือกักน้ำ ประตูระบายน้ำหรือกักน้ำ ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นารวมทั้งการอื่นใดเพื่อการลำเลียงน้ำผ่านที่ดินของตน

ในการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ต้องดำเนินการให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของที่ดินน้อยที่สุด ในกรณีที่เจ้าของที่ดินรายใดได้รับความเสียหายจากการขาดประโยชน์การใช้ที่ดินเกินสมควรแก่เหตุอาจได้รับค่าสินไหมทดแทนตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนด ทั้งนี้ ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้คำนึงถึงประโยชน์ของเจ้าของที่ดินในการได้ใช้น้ำหรือสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นนั้นด้วย

มาตรา ๒๗ เจ้าของที่ดินซึ่งอยู่ภายในแนวเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม มีสิทธินำน้ำจากคูส่งน้ำ ทางระบายน้ำ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้ลำเลียงน้ำที่พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีขึ้นไปใช้เพื่อการประกอบเกษตรกรรมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด การออกประกาศตามวรรคหนึ่งสามารถกำหนดให้แตกต่างกันได้ตามสภาพของพื้นที่

มาตรา ๒๘ เจ้าของที่ดินที่มีคูส่งน้ำหรือทางระบายน้ำไหลผ่านมีหน้าที่ขุดลอกหรือดูแลให้คูส่งน้ำหรือทางระบายน้ำที่ไหลผ่านที่ดินของตนให้คงอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ เพื่อให้สามารถลำเลียงน้ำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างทั่วถึง

ในกรณีที่เห็นสมควรพนักงานเจ้าหน้าที่อาจมีคำสั่งให้เจ้าของที่ดินรายใดต้องจัดทำคันกั้นน้ำ ทางระบายน้ำ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้ในการบังคับทางน้ำ เพื่อให้การจัดการน้ำเกิดประโยชน์แก่การเกษตรกรรมหรือแก้ไขความเสียหายจากอุทกภัย

ในกรณีที่เจ้าของที่ดินรายใดไม่ดำเนินการตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการแทน และเจ้าของที่ดินรายนั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการแทน เว้นแต่การดำเนินการนั้นเจ้าของที่ดินไม่อาจดำเนินการด้วยตนเองได้หรือต้องมีค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควรที่จะให้เจ้าของที่ดินต้องรับภาระให้เป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะดำเนินการแทน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๒๙ ให้อธิบดีมีอำนาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์
ในที่ดินเพื่อมิให้เกิดความเสียหายหรือขัดขวางต่อการลำเลียงน้ำไปยังพื้นที่ประกอบการ
เกษตรกรรมแปลงอื่น

การกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในที่ดินตามวรรคหนึ่งต้องไม่ก่อให้เกิด
เกิดการหรือเกิดความเสียหายแก่เจ้าของที่ดินเกินสมควรแก่เหตุ

มาตรา ๓๐ ห้ามมิให้ผู้ใดทำทางระบายน้ำมาเชื่อมต่อกับคูส่งน้ำ
ทางระบายน้ำ หรือทางลำเลียงน้ำอื่นใดที่พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีขึ้น หรือกระทำการ
เจาะคันของคูส่งน้ำ ปิดกั้นคูส่งน้ำหรือทางระบายน้ำ เปิดหรือปิดประตูระบายน้ำหรือกักน้ำ
หรือกระทำการกับสิ่งอื่นที่ใช้ลำเลียงน้ำหรือกักน้ำ เว้นแต่จะดำเนินการตามหลักเกณฑ์
ที่อธิบดีกำหนดหรือได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๓๑ ห้ามมิให้ผู้ใดทำให้คูส่งน้ำ คันของคูส่งน้ำ ทางระบายน้ำ ประตู
ระบายน้ำหรือกักน้ำ สิ่งอื่นใดที่ใช้ลำเลียงน้ำหรือกักน้ำ หรือถนนหรือทางลำเลียงน้ำใดใดเกิดความ
เสียหายหรือไม่สะดวกแก่การใช้

มาตรา ๓๒ ห้ามมิให้ผู้ใดกักน้ำไว้ใช้เกินกว่าความจำเป็นแก่ที่ดินของตน
จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่สามารถเข้าถึงหรือได้รับน้ำในคูส่งน้ำ ทางระบายน้ำ หรือสิ่งอื่นใด
ที่ลำเลียงน้ำที่พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีขึ้นอย่างเพียงพอ

มาตรา ๓๓ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการที่จำเป็นเกี่ยวกับการ
การจัดการน้ำเพื่อเกษตรกรรม รวมทั้งการควบคุมปริมาณน้ำที่จะกักเก็บหรือระบายจาก
คลองชลประทานหรือแหล่งน้ำอื่นใด โดยคำนึงถึงประโยชน์ในการใช้น้ำแก่การเกษตรกรรม
และการแก้ไขปัญหาอุทกภัยแก่พื้นที่เกษตรกรรม

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่เจ้าของที่ดินในพื้นที่ประกอบการเกษตรกรรม
มีความประสงค์ให้มีการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในพื้นที่ของตน ให้จัดทำข้อเสนอต่อ
คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง โดยต้องแสดงแนวเขตพื้นที่ที่ประสงค์จะจัดทำระบบน้ำ
เพื่อเกษตรกรรม จำนวนเจ้าของที่ดินที่ประกอบการเกษตรกรรม ความเป็นไปได้ของ
การดำเนินการ และประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ

ในกรณีที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเห็นชอบกับข้อเสนอตามวรรคหนึ่ง
ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในพื้นที่นั้นตามหมวดนี้

หมวด ๔
การจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางพิจารณาเห็นสมควร กำหนดให้พื้นที่เกษตรกรรมใดหรือพื้นที่ในเขตจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อตราพระราชกฤษฎีกา กำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน ในพระราชกฤษฎีกาให้มีแผนที่สังเขปแสดงเขตท้องที่ที่จะสำรวจไว้ด้วย

พระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับได้ห้าปี และอาจขยายระยะเวลาได้อีกครั้งหนึ่งไม่เกินห้าปี

มาตรา ๓๖ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๕ แล้ว ห้ามมิให้ผู้ใด จำหน่ายด้วยประการใด ๆ หรือก่อให้เกิดภาวะติดพันใด ๆ ซึ่งที่ดินในท้องที่ที่จะสำรวจ การจัดรูปที่ดิน หรือกระทำการใด ๆ อันอาจทำให้ราคาประเมินที่ดินสูงขึ้นในที่ดินนั้น เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมาย

ในกรณีที่มีการกระทำใด ๆ ที่ทำให้ราคาประเมินที่ดินสูงขึ้นในที่ดินนั้น โดยไม่ได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจะไม่ประเมินราคาที่ดิน ที่สูงขึ้นนั้นรวมในราคาประเมินที่ดินและทรัพย์สินในที่ดินนั้น ถ้าการที่จัดทำขึ้นนั้นเป็นทรัพย์สิน ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือกีดขวางการจัดรูปที่ดิน ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด มีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของที่ดินทำการรื้อถอนภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าเจ้าของที่ดิน ไม่ปฏิบัติตาม ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจดำเนินการรื้อถอนโดยเจ้าของที่ดิน จะเรียกร้องค่าเสียหายมิได้ และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนนั้นด้วย

มาตรา ๓๗ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๕ ใช้บังคับแล้ว ถ้าคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดเห็นสมควรให้นำที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือที่ธรณีสงฆ์ภายในเขตตามพระราชกฤษฎีกานั้นมาดำเนินการจัดรูปที่ดิน ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าในเขตนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมือง ใช้ร่วมกัน หรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือเป็นที่ดินที่พลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ ในที่ดินนั้น หรือได้เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน และมีได้ตกเป็น กรรมสิทธิ์ของผู้ใดรวมอยู่ด้วย ให้พระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๕ นั้นมีผลเป็นการถอนสภาพ การเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับที่ดินดังกล่าว ทั้งนี้ โดยมีต้องดำเนินการถอนสภาพ

ตามประมวลกฎหมายที่ดิน และให้ที่ดินนั้นเป็นทรัพย์สินของกรมชลประทานเพื่อใช้ในการจัดรูปที่ดิน

ถ้าที่ดินที่ได้ถอนสภาพตาม (๑) วรรคหนึ่ง เป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือเป็นที่ดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด จัดให้ที่ดินตอนนั้นคงเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเฉพาะต่อไป ถ้าไม่อาจจัดที่ดินดังกล่าวให้เป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะต่อไปได้ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดที่ดินแปลงอื่นให้แทน

เมื่อได้จัดให้ที่ดินตอนใดคงเป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือการจัดที่ดินแปลงอื่น ให้เป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะแทนตามวรรคสองแล้ว ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้มีแผนที่สังเขปแสดงขอบเขตของที่ดินตอนนั้นแนบท้ายประกาศด้วย

(๒) ถ้าในเขตนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่า หรือที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่น ตามประมวลกฎหมายที่ดิน และสภาพของที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อย รวมอยู่ด้วย ให้ที่ดินนั้นเป็นทรัพย์สินของกรมชลประทานเพื่อใช้ในการจัดรูปที่ดิน

(๓) ถ้าในเขตนั้นมีที่ดินซึ่งเป็นที่ธรณีสงฆ์ เมื่อได้จ่ายค่าผาติกรรมหรือ จัดหาที่ดินทดแทนแล้ว ให้ถือว่าเป็นการถอนสภาพที่ธรณีสงฆ์ และให้ที่ดินนั้นเป็นทรัพย์สินของกรมชลประทานเพื่อใช้ในการจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๓๘ ในเขตท้องที่ตามพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๕ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติงานร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในที่ดินของบุคคลใดเพื่อทำการสำรวจพื้นที่ที่จะจัดทำเป็นโครงการจัดรูปที่ดิน

(๒) ทำเครื่องหมายใด ๆ โดยปักหลัก ขุดร่องแนว หรือสร้างหมุดหลักฐาน ในที่ดินของบุคคลใด เพื่อเป็นแนวเขตในการดำเนินการ

(๓) ขุดดิน ตัดรานกิ่งไม้ หรือกระทำการอย่างอื่นแก่สิ่งกีดขวางการสำรวจได้เท่าที่จำเป็น

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๑ วรรคสองมาใช้บังคับแก่การดำเนินการตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

มาตรา ๓๙ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการสำรวจพื้นที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้จัดทำแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้น โดยแสดงแนวเขตที่ดินเดิมก่อนที่จะดำเนินการจัดรูปที่ดิน และแนวเขตที่จะปรับปรุงสภาพที่ดินตามโครงการจัดรูปที่ดิน แล้วปิดประกาศให้เจ้าของที่ดินภายในแนวเขตที่จะดำเนินการตามแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้นได้ทราบ

มาตรา ๔๐ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการจัดให้มีการประชุมเจ้าของที่ดินภายในแนวเขตแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้นตามมาตรา ๓๙ เพื่อสอบถามความสมัครใจในการดำเนินการจัดรูปที่ดิน ถ้าเจ้าของที่ดินให้ความยินยอมในการจัดรูปที่ดินเกินกว่ากึ่งหนึ่งของเจ้าของที่ดินทั้งหมด ให้เจ้าของที่ดินดำเนินการคัดเลือกกันเองเป็นคณะกรรมการชุมชนในการทำหน้าที่เป็นผู้แทนของเจ้าของที่ดินในเขตท้องที่นั้น

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๒ วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับแก่คัดเลือกคณะกรรมการชุมชนตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

มาตรา ๔๑ ให้คณะกรรมการชุมชนมีอำนาจหน้าที่ประสานงานกับพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อพิจารณาแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้นที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้จัดทำขึ้น และเสนอแนะการปรับปรุงแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่และเป็นประโยชน์ต่อการประกอบการเกษตรกรรม

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการชุมชนสอบถามความคิดเห็นจากเจ้าของที่ดินในท้องที่ที่เกี่ยวข้องด้วย

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ให้คำแนะนำ ชี้แจงข้อมูล และเสนอแนะวิธีการจัดทำผังที่ดิน ทางน้ำ ถนน และสาธารณูปโภคอื่นในโครงการจัดรูปที่ดิน และจัดทำแผนผังโครงการจัดรูปที่ดิน โดยคำนึงถึงข้อเสนอแนะของคณะกรรมการชุมชน

มาตรา ๔๒ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและเสนอคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเพื่อประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

ประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามวรรคหนึ่ง ให้แสดงแผนผังที่ดินที่อยู่ในเขตไว้ด้วย

ในกรณีที่ประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามวรรคหนึ่ง ได้กำหนดพื้นที่ที่ดินเดียวกันกับที่ดินในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามมาตรา ๒๔ ให้มีผลเป็นการเพิกถอนที่ดินนั้นออกจากเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และให้ที่ดินนั้นเป็นที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๔๓ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีหนังสือแจ้งไปยังเจ้าของที่ดิน ผู้รับจ้างนอง ผู้ซื้อฝาก หรือผู้ยึดถือหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ตามมาตรา ๔๒ให้นำหรือส่งหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินพร้อมด้วยเอกสารสิทธิที่เกี่ยวข้องที่ดินนั้น ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ณ สถานที่และภายในระยะเวลาที่กำหนด และให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการจัดรูปที่ดินต่อไปตามเอกสารหลักฐานนั้นได้

ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดประกาศรายชื่อเจ้าของที่ดิน และปิดประกาศไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณชุมชนในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๔๔ ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิขอตรวจสอบเอกสารหลักฐานและคัดค้านเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินตามมาตรา ๔๓ วรรคสอง โดยยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ปิดประกาศ

ในกรณีที่มีผู้ร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจสอบสวนและเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องได้ตามความจำเป็นและวินิจฉัยสั่งการไปตามที่เห็นสมควร และแจ้งคำวินิจฉัยนั้นเป็นหนังสือไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บุคคลที่เกี่ยวข้องผู้ใดไม่พอใจคำวินิจฉัยสั่งการตามวรรคสอง มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำวินิจฉัย เมื่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางวินิจฉัยคำอุทธรณ์นั้นเป็นประการใด ให้แจ้งคำวินิจฉัยเป็นหนังสือไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ในระหว่างที่มีการคัดค้านหรือยื่นอุทธรณ์ดังกล่าว ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการจัดรูปที่ดินต่อไปได้

มาตรา ๔๕ ในเขตโครงการการจัดรูปที่ดิน ถ้าที่ดินเดิมแปลงใดได้จ้างนองไว้ก่อนมีการประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๔๒ ผู้รับจ้างนองจะดำเนินการบังคับจ้างนองไม่ได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด และให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการประนีประนอมเพื่อให้เจ้าของที่ดินได้ไถ่ถอนจ้างนองหรือให้คู่สัญญาตกลงกันแก้ไขเปลี่ยนแปลงจ้างนองเป็นที่ดินแปลงใหม่ที่เจ้าของที่ดินผู้จ้างนองได้รับตามโครงการจัดรูปที่ดิน

ถ้าเจ้าของที่ดินไม่สามารถไถ่ถอนจ้างนองหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงจ้างนองตามวรรคหนึ่งได้ ให้อธิบดีมีอำนาจดำเนินการไถ่ถอนจ้างนองได้ โดยให้ถือว่าผู้ไถ่ถอนจ้างนองเป็นผู้รับช่วงสิทธิจ้างนองหรือเป็นผู้รับจ้างนองในที่ดินแปลงใหม่ที่ผู้จ้างนองได้รับตามโครงการจัดรูปที่ดิน

ในกรณีที่คู่สัญญาตกลงกันแก้ไขเปลี่ยนแปลงจำนวนเป็นที่ดินแปลงใหม่ตามวรรคหนึ่ง การจดทะเบียนโฉนดโอนจำนวนและการจำนวนใหม่ ให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนจำนวนตามประมวลกฎหมายที่ดิน

มาตรา ๔๖ ในเขตโครงการการจัดรูปที่ดิน ถ้าที่ดินเดิมแปลงใดได้ขายฝากไว้ก่อนมีประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๔๒ และผู้ขายฝากหรือบุคคลซึ่งระบุไว้ในมาตรา ๔๕๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังมีสิทธิไถ่ทรัพย์สินซึ่งขายฝากนั้นอยู่ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการประนีประนอมเพื่อให้ผู้มีสิทธิไถ่ทรัพย์สินจัดการไถ่ทรัพย์สินซึ่งขายฝากนั้น หรือให้ผู้มีสิทธิไถ่ทรัพย์สินแสดงเจตนาสละสิทธิไถ่ทรัพย์สินเป็นหนังสือไว้ ในกรณีที่ผู้มีสิทธิไถ่ทรัพย์สินไม่ยอมสละสิทธิไถ่ทรัพย์สินและไม่สามารถไถ่ทรัพย์สินนั้นได้ ให้อธิบดีมีอำนาจดำเนินการไถ่ทรัพย์สินซึ่งขายฝากนั้น และให้ถือว่าผู้ไถ่ทรัพย์สินนั้นเป็นผู้รับช่วงสิทธิของผู้ซื้อในการขายฝากหรือเป็นผู้ซื้อในการขายฝากที่ดินแปลงใหม่ที่ผู้ขายได้รับตามโครงการจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๔๗ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ดังต่อไปนี้

- (๑) ประเมินราคาที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินทุกแปลงในเขตโครงการจัดรูปที่ดินนั้น และจัดแบ่งแยกชั้นของที่ดินตามมูลค่าของที่ดิน
- (๒) กำหนดโครงการรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินการกำหนดแหล่งที่อยู่อาศัยและกิจการสาธารณูปโภคที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน
- (๓) กำหนดแปลงที่ดินที่จะจัดให้แก่เจ้าของที่ดินเดิมและผู้มีสิทธิได้รับที่ดินในการจัดรูปที่ดิน
- (๔) กระทำกิจการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๔๘ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ถ้าเจ้าของที่ดินรายใดไม่ยินยอมให้ดำเนินการจัดรูปที่ดิน หรือไม่มาติดต่อแสดงความยินยอม หรือไม่ยินยอม หรือเจ้าของที่ดินมิได้ใช้ที่ดินนั้นประกอบกิจการใด ๆ ด้วยตนเอง หรือให้ผู้อื่นเช่าที่ดินหรือทำประโยชน์ในที่ดินนั้น ให้อธิบดีมีอำนาจจัดซื้อที่ดินนั้น เพื่อนำมาดำเนินการจัดรูปที่ดินได้

ถ้าเจ้าของที่ดินตามวรรคหนึ่งไม่ยอมขายที่ดินหรือเสนอขายในราคาที่สูงกว่าราคาประเมินตามมาตรา ๔๗ (๑) ในกรณีที่อธิบดีเห็นว่าจะความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์นั้น ให้ดำเนินการเวนคืนที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์นั้น โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์มาใช้บังคับ โดยอนุโลม

มาตรา ๔๙ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดินให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด กำหนดแนวเขตในการจัดสร้างระบบการชลประทานและการระบายน้ำ ถนนหรือทางลำเลียง ไนโรนา และสาธารณูปโภคอย่างอื่น เพื่อให้เจ้าของที่ดินทุกแปลงได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

ที่ดินที่ใช้ตามวรรคหนึ่งคิดเป็นมูลค่าเท่าใดให้คำนวณหักออกจากมูลค่าประเมินของที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินแต่ละแปลง ตามส่วนของมูลค่าประเมินก่อน การกำหนดแปลงที่ดินใหม่ตามมาตรา ๔๗ (๓) ไม่ว่าที่ดินที่ใช้ไปนั้นจะมาจากที่ดินแปลงใด มูลค่าของที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินแต่ละแปลงเมื่อคำนวณหักแล้ว ตามวรรคสอง ให้ถือว่าเป็นมูลค่าสุทธิของที่ดินเพื่อกำหนดแปลงที่ดินใหม่ตามมาตรา ๕๐

มาตรา ๕๐ ในการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ตามมาตรา ๔๗ (๓) ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดให้เจ้าของที่ดินแต่ละรายได้รับที่ดินในที่ดินแปลงเดิมหรือให้ได้รับที่ดินแปลงเดิมบางส่วน หรือจัดให้ที่ดินแปลงใหม่อยู่ใกล้เคียงกับที่ดินแปลงเดิมของตนเท่าที่จะกระทำได้ และให้ที่ดินที่ได้รับใหม่นั้นมีมูลค่าใกล้เคียงกับมูลค่าสุทธิของที่ดินเดิมของตนเท่าที่จะกระทำได้ ในการนี้ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดนัดประชุมเจ้าของที่ดิน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว

เมื่อมีการตกลงในการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดปิดประกาศแผนผังแปลงที่ดินใหม่พร้อมด้วยรายชื่อเจ้าของที่ดินไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณชุมชนในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

การตกลงแลกเปลี่ยนที่ดินกันอาจกระทำได้ โดยให้เจ้าของที่ดินที่เกี่ยวข้อง แจ้งเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดภายในสามสิบวันนับแต่วันปิดประกาศ เมื่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดอนุมัติแล้ว ให้ดำเนินการแลกเปลี่ยนที่ดินกันได้

ในกรณีที่เจ้าของที่ดินไม่สามารถจะทำความตกลงแลกเปลี่ยนที่ดินกัน หรือในกรณีที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดไม่อนุมัติให้แลกเปลี่ยน เจ้าของที่ดินมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านและยื่นอุทธรณ์ โดยให้นำความในมาตรา ๔๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางให้เป็นที่สุด

มาตรา ๕๑ มูลค่าของที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินที่เจ้าของที่ดินแต่ละแปลง ได้สละให้แก่ส่วนรวมเพื่อใช้ประโยชน์ตามมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง ต้องมีมูลค่าไม่เกินร้อยละเจ็ด ของมูลค่าประเมินที่ดินเดิม

หากมูลค่าของที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินตามมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง มีมูลค่าเกินร้อยละเจ็ดของมูลค่าประเมินที่ดินเดิม ให้กรมชลประทานจ่ายค่าทดแทนแก่เจ้าของที่ดินแต่ละรายเป็นเงินสำหรับส่วนที่เกินร้อยละเจ็ดของมูลค่าประเมินที่ดินเดิมนั้น

มาตรา ๕๒ เมื่อได้กำหนดแปลงที่ดินใหม่เสร็จสิ้นไปตามมาตรา ๕๐ แล้ว เจ้าของที่ดินผู้ใดได้รับที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินมีมูลค่าประเมินสูง หรือต่ำกว่ามูลค่าสุทธิ ของที่ดินเดิม ให้เจ้าของที่ดินผู้นั้นจ่ายหรือได้รับมูลค่าที่แตกต่างนั้นเป็นการทดแทน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

มาตรา ๕๓ เมื่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดได้ดำเนินการตาม มาตรา ๔๗ แล้ว ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดประกาศแผนผังแปลงที่ดินพร้อมทั้ง รายชื่อเจ้าของที่ดินผู้มีสิทธิได้รับที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน แล้วปิดประกาศไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณ ชุมชนในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๕๔ เมื่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดได้กำหนดแปลงที่ดิน ที่จะจัดให้แก่เจ้าของที่ดินเดิมหรือผู้มีสิทธิได้รับที่ดินในการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๔๗ (๓) และประกาศแผนผังแปลงที่ดินตามมาตรา ๕๓ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวล กฎหมายที่ดินดำเนินการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน สำหรับแปลงที่ดินในเขตโครงการ จัดรูปที่ดินนั้นต่อไป ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามวรรคหนึ่งให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียม เมื่อได้ออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามวรรคหนึ่งแล้ว หนังสือแสดงสิทธิ ในที่ดินเดิมให้เป็นอันยกเลิก

มาตรา ๕๕ หากกรมชลประทานเกี่ยวข้องในกิจการใดที่กฎหมายกำหนดให้จัด ทะเบียนในอสังหาริมทรัพย์หรือทรัพย์สิน อันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ในเขตโครงการจัดรูป ที่ดิน ให้กรมชลประทานได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนนั้น

มาตรา ๕๖ ภายในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่ง ปฏิบัติงานร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

- (๑) เข้าไปทำการอันจำเป็นเพื่อการจัดรูปที่ดิน
  - (๒) เข้าไปทำการสำรวจรังวัดเพื่อกำหนดแผนผังการจัดแปลงที่ดินใหม่ ดำเนินการจัดสร้างระบบชลประทานและการระบายน้ำ การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นดิน และการอื่นที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน
  - (๓) ทำเครื่องหมายระดับ ขอบเขต และแนวเขต
- เมื่อมีความจำเป็นและโดยสมควร พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตัดหรือรื้อถอน ต้นไม้ พืชพันธุ์ รั้ว หรือสิ่งใด ๆ อันจำเป็นแก่การดำเนินการจัดรูปที่ดิน

ในการปฏิบัติการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ห้ามมิให้เข้าไปในอาคาร ลานบ้าน หรือส่วนที่มีรั้วกั้นอันติดต่อกับบ้านซึ่งเป็นที่อยู่อาศัย เว้นแต่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง อสังหาริมทรัพย์อนุญาต หรือเจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้รับแจ้งเรื่องกิจการ ที่จะกระทำไม่น้อยกว่าสามวันก่อนเริ่มกระทำการนั้น

มาตรา ๕๗ บรรดาค่าใช้จ่ายในการจัดสร้างระบบชลประทานและการระบายน้ำ การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในพื้นที่เกษตรกรรม และสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกันของ เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดิน รวมทั้งการซ่อมแซมและบำรุงรักษา ตลอดจนค่าใช้จ่าย ในการส่งน้ำ ให้ใช้จ่ายจากกองทุนจัดรูปที่ดินและเงินงบประมาณแผ่นดิน และให้บรรดา สิ่งก่อสร้างที่จัดให้มีขึ้นดังกล่าวเป็นกรรมสิทธิ์ของกรมชลประทาน

เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินต้องชำระเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการ ปรับระดับที่ดินและกิจการอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในที่ดินของตนในกรณีที่ทางราชการจัดทำให้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการเรียกเก็บเงินค่าใช้จ่ายที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด โดยต้องกำหนดให้เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินอาจผ่อนชำระได้ตามสมควรด้วย

มาตรา ๕๘ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินจะโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยัง ผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดโดยทางมรดก หรือการโอนให้แก่ทายาทโดยธรรม หรือ การโอนไปยังสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรที่เป็นสมาชิก หรือการโอนไปยังกรมชลประทาน เพื่อประโยชน์ในการจัดรูปที่ดินหรือเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูป ที่ดินกลางหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมาย

ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินไม่อยู่ ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

มาตรา ๕๙ ห้ามมิให้เจ้าของที่ดิน หรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินในเขตโครงการ จัดรูปที่ดิน รวมทั้งผู้รับโอนสิทธิในที่ดิน ใช้นที่ดินนั้นเพื่อประโยชน์อย่างอื่นที่มีใช้เกษตรกรรม หรือทำการปลูกสร้างสิ่งใด ๆ หรือทำการใด ๆ แก่ที่ดินนั้นอันอาจก่อให้เกิดความเสียหาย แก่การจัดรูปที่ดิน เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด

ในกรณีที่มีผู้ฝ่าฝืนความในวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด มีอำนาจสั่งให้ผู้ฝ่าฝืนรื้อถอน ทำให้คืนสู่สภาพเดิม หรืองดเว้นการกระทำนั้นภายในระยะเวลา ที่กำหนด ถ้าผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการรื้อถอน

หรือทำให้คืนสู่สภาพเดิมโดยผู้ฝ่าฝืนจะเรียกชดเชยค่าเสียหายมิได้ และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนหรือทำให้คืนสู่สภาพเดิมนั้นด้วย

มาตรา ๖๐ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

(๑) ปลดปล่อยสัตว์ใด ๆ หรือเทหรือทิ้งสิ่งใด ๆ หรือปลูกพืชพันธุ์ใด ๆ ลงบนคันหรือในคูส่งน้ำ ทางระบายน้ำ สิ่งอื่นใดที่ใช้ลำเลียงน้ำหรือกักน้ำ ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดสร้างขึ้น อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่งานจัดรูปที่ดิน

(๒) ปิดกั้น สร้างทำนบ หรือปลูกสร้างสิ่งใด ๆ ลงในคูส่งน้ำ คูระบายน้ำ สิ่งอื่นใดที่ใช้ลำเลียงน้ำหรือกักน้ำ ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดสร้างขึ้น

(๓) ทำลายหรือทำให้เสียหายแก่คัน คูส่งน้ำ คูระบายน้ำ ประตูกักน้ำ ทำนบ เขื่อน หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้ในการลำเลียง กัก หรือบังคับน้ำหรือระบบชลประทานและการระบายน้ำ ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา หรือสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกัน ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดสร้างขึ้น

มาตรา ๖๑ เพื่อประโยชน์ในการสำรวจตรวจสอบและดำเนินการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการจัดรูปที่ดินกลาง กรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด และพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในที่ดินหรือสถานที่ใด ๆ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

(๒) มีหนังสือเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหรือสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดรูปที่ดินได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๖๒ ในการปฏิบัติการตามมาตรา ๓๘ มาตรา ๕๖ และมาตรา ๖๑ (๑) ให้กรรมการจัดรูปที่ดินกลาง กรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก โดยให้เจ้าของที่ดิน หรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินอำนวยความสะดวกตามสมควร และในการนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๖๓ ถ้าที่ดินแปลงใดในเขตโครงการจัดรูปที่ดินได้โอนสิทธิไปยังบุคคลใดตามมาตรา ๕๘ ผู้รับโอนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบชำระค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๕๗ วรรคสอง แทนผู้โอนต่อไปจนครบ และให้ถือว่าค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นบุริมสิทธิที่ได้จดทะเบียนไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว

มาตรา ๖๔ การดำเนินการเกี่ยวกับระบบชลประทานและการระบายน้ำ หรือกักเก็บน้ำในเขตจัดรูปที่ดิน ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๓๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนดแนวทางการส่งเสริมและช่วยเหลือ การประกอบการเกษตรกรรมในเขตโครงการจัดรูปที่ดินให้แก่เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิ ในที่ดินในเรื่องเกี่ยวกับการได้รับความช่วยเหลือทางการเงินหรือการได้รับสินเชื่อเพื่อใช้ในการ ประกอบการเกษตรกรรมหรือการดำรงชีวิต การบำรุงดิน การส่งเสริมพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ และการดำเนินการอื่นใดเพื่อเพิ่มผลผลิต และการจัดหาตลาดเพื่อจำหน่ายผลผลิต

ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางมีหน้าที่ดำเนินการประสานงานหรือทำข้อตกลง กับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการส่งเสริมและช่วยเหลือ การประกอบการเกษตรกรรมตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

มาตรา ๖๕ ในกรณีที่เจ้าของที่ดินในพื้นที่ประกอบการเกษตรกรรม มีความประสงค์ให้มีการจัดทำโครงการจัดรูปที่ดินในท้องที่ของตน ให้จัดทำข้อเสนอต่อ คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง โดยต้องแสดงแนวเขตพื้นที่ที่ประสงค์จะจัดทำโครงการจัดรูป ที่ดิน จำนวนเจ้าของที่ดินที่ยินยอมให้มีการจัดรูปที่ดิน ความเป็นไปได้ของการดำเนินการ และประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ

ในกรณีที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเห็นชอบกับข้อเสนอตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการจัดรูปที่ดินในพื้นที่นั้นตามหมวดนี้

หมวด ๕

กองทุนจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๖๖ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งเรียกว่า “กองทุนจัดรูปที่ดิน” ในกรมชลประทาน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินตามมาตรา ๖๗ เพื่อเป็นทุนหมุนเวียน และค่าใช้จ่ายในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน

รายได้ที่ได้รับจากการจัดรูปที่ดิน ให้นำส่งเข้าบัญชีกองทุนจัดรูปที่ดิน โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

การใช้จ่ายเงินของกองทุนจัดรูปที่ดินให้กระทำได้เฉพาะเพื่อการจัดระบบน้ำ เพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน หรือเพื่อการช่วยเหลือทางการเงินหรือให้สินเชื่อแก่บรรดา เจ้าของที่ดินโดยผ่านสถาบันการเงินภายในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม เขตท้องที่ที่จะ สำรwapเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน หรือเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ทั้งนี้ ตามระเบียบหรือ ข้อบังคับที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

รายงานการรับจ่ายเงิน เมื่อสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบแล้ว ให้ทำรายงานผลการตรวจสอบเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอรัฐสภาทราบ

ให้กรมชลประทานเก็บรักษาเงินกองทุนจัดรูปที่ดินและเบิกจ่ายจากกองทุนจัดรูปที่ดินเพื่อใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖๗ กองทุนจัดรูปที่ดินประกอบด้วย

- (๑) เงินที่ได้รับจากงบประมาณแผ่นดิน
- (๒) เงินที่ได้รับจากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร
- (๓) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่ได้รับจากรัฐบาล หรือแหล่งต่าง ๆ ภายในประเทศ หรือต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ หรือบุคคลอื่น
- (๔) เงิน ดอกผล หรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางได้รับเกี่ยวกับการดำเนินการจัดรูปที่ดิน รวมทั้งเงินค่าใช้จ่ายในการจัดรูปที่ดินที่เจ้าของที่ดิน หรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินชำระหรือค้างชำระตามมาตรา ๕๗ วรรคสอง
- (๕) เงินค่าปรับที่ได้จากการเปรียบเทียบตามมาตรา ๗๑

หมวด ๖
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๖๘ ผู้ใด

- (๑) ไม่อำนวยความสะดวกแก่กรรมการจัดรูปที่ดินกลาง กรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติราชการตามมาตรา ๒๑ มาตรา ๓๘ มาตรา ๕๖ หรือมาตรา ๖๑ (๑)
  - (๒) ไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือสิ่งใด ๆ ที่เรียกให้มาหรือให้ส่งตามมาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔ หรือมาตรา ๖๑ (๒)
- ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหกพันบาท

มาตรา ๖๙ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดตามมาตรา ๑๓ (๗) หรือหลักเกณฑ์และวิธีการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศกำหนดตามมาตรา ๒๗ หรือมาตรา ๒๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ หรือมาตรา ๖๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๑ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้อธิบดีมีอำนาจเปรียบเทียบได้

เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามที่ได้เปรียบเทียบแล้ว ให้คดีนั้นเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๗๒ ให้ท้องที่ที่มีการตราพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับพระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ท้องที่ที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติมเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัตินี้

บรรดาการดำเนินการใดเกี่ยวกับคันและคูน้ำหรือการจัดรูปที่ดินซึ่งได้กระทำไปแล้วในขั้นตอนใดในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้เป็นอันใช้ได้ แต่การดำเนินการในขั้นตอนต่อไปให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีที่มีปัญหาไม่อาจดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ในเรื่องใด ให้การดำเนินการต่อไปในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด โดยให้มีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมาย

มาตรา ๗๓ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง และคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗๔ ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน หนี้สิน ข้าราชการ ลูกจ้างหรือเจ้าหน้าที่ และงบประมาณของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับกับสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด และที่ได้มาตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดิน พ.ศ. ๒๕๑๗ มาเป็นของกรมชลประทานตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗๕ ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน และหนี้สินของกองทุนจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ มาเป็นของกองทุนจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗๖ บรรดาพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติคนและคนู้า พ.ศ. ๒๕๐๕ และพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ยังคง มีผลใช้บังคับได้ต่อไป จนกว่าจะมีการตราพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแทน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี